

191 UNIVERSITETETS ANSEENDE.

Saima n:o 11 13.III 1845

Man har i detta ämne sett några ord vexlas, ord, som väl i mångens öron ljuda oerhörda. Ty det är till en början en oerhörd sak för allmänheten att i tryck se något annat anfördt om Universitetet än förteckningarne på examina och disputationakter och beskrifningar öfver högtidligheterna vid lärosätet; med hvilka vissa publicister sjelfbehagligt förmäna sig uppehålla det ifrågasatte anseendet. Oerhördt kunde det icke mindre förefalla en och annan bland Universitetets egna medlemmar, att dess anseende sättes i fråga. 10

Men äfven det mest oerhörda kan dock hända. Ja det synes vara det naturligaste i verlden, att då nationen gör sig den oerhörda frågan: hvad är vår nationalitet? hvad är vår bildning? så rigtas allas blickar till landets högskola, och man frågar äfven: hvad är Universitetet för nationen? Någon annan mening kan icke frågan om universitetets anseende hafva. Och redan detta visar, att man hyser aktning och förtroende för institutionen, att således universitetets anseende är ett föremål för kärlek och förtröstan, äfven om tvekan skulle röjas, huruvida detta anseende för tiden är, hvad det borde vara. 20

Besinner man frågans ofvan antydda ställning, så kan den med full säkerhet besvaras, äfven utan att man ingår i några detaljundersökningar, hvilka kunde anses vara för korporationen eller för enskilda af dess medlemmar förnärmande. Anser man universitetet blott för en skola, hvilken meddelar de nödvändigaste förkunskaperna åt statens blifvande tjänstemän, så kan man ännu förneka detta. Men erkänner man, att universitetet bör leda och representera nationens bildning, och att denna icke kan stå högt, der en nationallitteratur saknas, så är frågan lätt afgjord. Finland eger ingen nationallitteratur. Dess universitet kan således icke ega det anseende hos nationen, som det borde ega. 30

Universiteter af stort anseende hafva funnits på de tider, då ännu intet folk i Europa egde en nationallitteratur. Det låter således tänka sig, att äfven nu ett universitet kunde hafva stort vetenskapligt anseende, ehuru fremmande det vore för den nation, det tillhör. Om Finlands universitet gjort nog för att förvärfva sig detta allmänt vetenskapliga erkännande, hörer icke hit att besvara. Men huru högt än en sådan universitetets verksamhet skulle skattas, skulle dock detta förhållande bevisa, att detsamma likasom nationens bildning står efter sin tid. Ty den moderna bildningens väsentligaste kännetecken är, att den icke tillhör en korporation, är instängd inom ett visst skrå, utan är nationernas egendom; hvarföre äfven vetenskapen icke mera är en skoldisciplin utan en verksam lefvande anda, som snabbt intränger i alla nationela förhållanden, i den religiösa bekvämligheten, i statsinstitutioner, lagar, industri. Visserligen kunde nu sägas, att universitetet just såsom en skola för statens blifvande tjänare förmedlar detta vetenskapsinträngande i lifvet. Men tjänstesvensnens universitetsbildning omfattar blott å ena sidan vetenskapens elementer, å den andra kunskapen om gifna institutioner. Hans, likasom hvarje individs, verkliga bildning kan endast vara en långsamt mognande frukt, beroende af egna oafslåtliga ansträngningar. Det är hågen för dessa som en nationallitteratur bör lifva, näringen för den engång väckta hågen, som den bör lemna. Och det är ett billigt anspråk på hvarje universitet, på ett lands högsta lärdomssäte, att det sålunda i skrift fortfarande må inverka på sina alumners bildning och tillika på den stora del af nationen, hvilken endast genom skrift och tryck kan erfara denna 50

inverkan, öfverhufvud erfara universitetets tillvaro. Anspråken i detta hänseende vexa med rätta desto mera, ju längre landet är aflägsnadt från den allmänna bildningens hufvudsäten, emedan nationens behof af en ständigt verksam förmedlare då är större, och emedan äfven omständigheterna då ofta hänvisa universitetets lärare till en sådan verksamhet såsom den enda litterära, hvilken för dem står öppen.

Om man ur denna synpunkt betraktar Finska universitetets ställning, så kan äfven den ifrigaste försvarare af universitetets anseende icke påstå, att detsamma skulle uppfylla sin bestämmelse. Ty en
10 nationallitteratur finnes icke. Eller hvilken landets invånare har väl hemtat sin litterära bildning ur de vid universitetet utgifna, öfverhufvud ur inhemska skrifter? Huru mången eger ens en i landet tryckt skrift på sin bokhylla? Och hvilken lektyr funnes väl att tillgå, om icke den utländska, förnämligast den Svenska bokpressen dermed försedde landet? – Under sådana förhållanden vore det väl ett underverk, om universitetet skulle inom landet ega något högre anseende, är det som åtföljer den dunkla föreställningen, att detsamma är lärdomens säte. Vi lemna härvid derhän att uppskatta det begrepp om denna lärdom, ifrån universitetet utexaminerade tjänstemän kunna medföra och utsprida.
20 Troligt är dock, att äfven detta betydligt nedstämmer af de till en del skolmessiga universitetsexamina och af erfarenheten, huru tomt ännu det vetande är, hvilket gäller för en högst berömlig examenskunskap.

Men då man medgifver detta, är det också billigt att erkänna, huru tryckande förhållanden göra det omöjligt för landets universitet att i någon eminentare grad utöfva medlarekallet mellan vetenskapen och nationens allmänna bildning. Vi hafva sökt göra tydligt, att detta kunde ske endast förmedelst en nationallitteratur. Men en sådan kan, såsom ofta blifvit bevisadt, under närvarande förhållanden icke finnas i Finland.

Den högre bildningens språk i landet är det Svenska. Sverige har en
30 äldre kultur, en historia, som till en del är verldshistorie, eger full politisk sjelfständighet, en mer än dubbelt så stor folkmängd, ett lyckligare läge i förhållande till Europas mest bildade folk, ett språk för litteraturen, som är nationens eget; huru är det då tänkbart, att Finland skulle kunna hafva någon talan inom Svenska litteraturen, skulle förmå verka för den Svenska bildningens utveckling? Och vid detta lands litteratur är ju i Finland hvarje försök till en litterär verksamhet för den bildade delen af nationen bundet. En skriftställare, som här uppträder, måste ju rådfråga Svenska litteraturhistorien, Sveriges
40 häfder, Svenska lagar och institutioner, och utgifva allt detta för fosterländskt, genom en illusion betrakta det såsom Finsk kultur. Han måste utan att vara delaktig af den nationalanda, som skapat allt detta, likväl sträfva att verka enligt dess fordringar, föregifvande, att han så sträfvar i sin egen nations anda. Eller om han verkligen eger en fläkt af denna, så får och förmår han likväl icke ställa sig utom den litteratur, till hvilken hans arbete genom språket hörer, och han vill då göra denna enstaka företeelse till länk uti en kulturutveckling, för hvars anda den är fremmande. I hvardera fallet befinner han sig uti en falsk ställning, som derföre betager honom all kraft att något uträtta
50 hvarken för den fremmande eller den inhemska kulturen. Ty man må föra, hvilket stort tal man vill om Finska nationens förmåga att hafva sjelfständigt i sig upptagit den fremmande bildningen; lätt gör dock hvar och en Finne det rön, att den Svenska nationallitteraturens alster införa honom i en verld, der han intet hoppas, intet fruktas, framställa sträfvanden och strider, för hvilkas utgång han saknar allt annat

intresse än nyfikenhetens. Och då hvarje inhemsk litterär produkt måste sluta sig till dessa sträfvanden, om den öfverhufvud skall vinna plats inom någon litteratur, så breder sig öfver den samma kyla och betager den förmågan att verka för en lefvande nationel bildning.

Vi tiga angående den mindre betydande materiela underlägsenheten i Finland, om den läsande publikens fåtalighet, om bokhandelns skick o. s. v.

Det är dock klart, att det anseende, man för universitetet fordrar, icke kan finnas. Universitetet saknar ju icke helt och hållet män, som inom Svenska litteraturen lyckats vinna något erkännande. Men huru ringa är icke i eget land inflytandet af deras verksamhet? Och huru kallt är icke jemförelsevis det deltagande, deras skrifter vunnit äfven hos den större allmänheten i Sverige? De äro fremlingar der likasom i fäderneslandet. Och det skall så förblifva, till dess Finland tillkämpat sig en bildning och en nationallitteratur, som försmår det Svenska namnet.

Ville man göra detta förhållande till en förebråelse för universitetet, så vore det orättvist. Men väl må man fordra, att det tryckande i detsamma borde af universitetet djupast kännas och erkännas, att landets högskola borde stå främst i sträfvandet för en lyckligare framtid. Häraf våga vi tro, att universitetets anseende hos nationen närmast beror. Om den väg, på hvilken det skall förvärfvas, kan således ingen vara tveksam.

192 LYXEN OCH TULLEN.

Saima n:o 11 13.III 1845

Att lyx i lefnadssättet icke är absolut fördömlig, torde i vår tid få anses för en allmän insigt. Ty de högre samhällsklassernas lyx är nödig för en jemnare fördelning af egendomen, hvilken, om deras lefnadssätt kunde inskränkas till de enklaste behof, skulle hopas på fåhänder och gifva dessa få medel till nationernas förtryckande. Handel och näringar utgöra denna process att ifrån de högre samhällsklasserna föra egendomen till de lägre. Säsom exempel må man blott erinra sig den allmännaste lyx, bruket af kolonialvaror. Hvad vore väl Europas handel, om denna lyx icke funnes? Lyxen främjar hos en bildad nation äfven vetenskap och konst, gagnar således den stora massans andliga förkofran på samma gång, den ger densamma ökade medel för lifvets uppehälle.

Men att lyxen icke må öfverstiga de enskildas tillgångar, och att den må välja äfven andra föremål än gomens och fåfångans njutningar, detta beror ensamt af nationens bildningsgrad. Lappen och Indianen känner ingen annan lyx än ruset. Söderhafsvilden förnöjes af glasperlor och glitterguld. Och ju närmare det vilda tillståndet hvarje folk står, desto mera närma sig dess njutningar till de anförda. Finnes deremot hos en nation ett lefvande religiöst sinne, eller intresse för statens angelägenheter, eller ett allmännare deltagande för vetenskap och konst, så förfaller af sig sjelft nämnda räre njutningsbegär, hvarje samhällsklass finner sin tillfredsställelse i ädlare njutningar, och fåfångan förleder icke så lätt den lägre ställda, att förslösa sin egendom på härmningen af de högre samhällsklassernas lefnadssätt. Bildning, en, lefvande nationalanda, är derföre den förstörande lyxens enda och rätta motståndare.

Inseende detta har man i alla bildade samhällen längesedan upphört